

А. В. Антонов,
к. е. н., докторант, Академія муніципального управління, м. Київ

ВДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО МЕХАНІЗМУ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ

IMPROVEMENT OF THE INSTITUTIONAL MECHANISM OF STIMULATION OF DEVELOPMENT OF
RURAL TERRITORIES

Обґрунтована доцільність створення нових інституційних структур, орієнтованих на створення рамкових умов для економічного, соціального та екологічного розвитку території; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, розробка та реалізація стратегічного плану розвитку; підтримка ініціатив підприємців і населення і їх участі в соціально-економічному розвитку території; надання інформаційно-консультаційної допомоги адміністрації і населенню. Визначено структурно-функціональні особливості заснування Центрів розвитку.

In article expediency of creation of the new institutional structures focused on creation of frame conditions for economic, social and ecological development of the territory, assistance to development of small and medium business, development and implementation of the strategic development plan, support of initiatives of businessmen and the population and their participation in social and economic development of the territory, providing the information and consulting help of administration and to the population is proved. Structurally functional features of the basis of the Centers of development are defined.

Ключові слова: інституційний механізм, розвиток, сільські території, моніторинг, управління, координація.
Key words: institutional mechanism, development, rural territories, monitoring, management, coordination.

ВСТУП

Регіональні та місцеві органи влади несуть відповідальність за комплексний соціально-економічний розвиток та забезпечення життєдіяльності населення на своїй території. Проте економіка більшості сільських регіонів розвивається недостатньо швидко. Об'єктивною причиною, в першу чергу, є суттєві прогалини чинного законодавства в питаннях місцевого самоврядування, через що виникають диспропорції між обсягом повноважень та їх фінансовими можливостями [2, с. 51]. Також на розвиток економіки на регіональному рівні позначаються різноманітні адміністративні бар'єри в підприємницькій діяльності, недостатнє використання існуючих у регіонах людських і природних ресурсів, нестачі фінансових коштів, проблеми комунікації та кооперації різних цільових груп.

Тому в таких складних умовах необхідно мобілізувати всі сили регіону, щоб оптимально організувати діяльність з метою сталого розвитку. У цьому процесі повинні брати участь місцеві органи влади, підприємці, населення та їх об'єднання в регіоні, науково-дослідні установи та інші зацікавлені особи.

Основні теоретичні й методологічні положення, що пов'язані з розкриттям особливостей формування інституційних механізмів розглядали такі науковці: М. Коцецький, П. Макаренко, М. Малік, Л. Мельник, О. Могильний, П. Саблук, А. Стельмащук, Н. Танклевська, М. Тульський, О. Царенко, А. Чупіс, В. Юрчишин, В. Яценко та ін.

Але це питання й досі залишається невирішеним, незважаючи на численні наукові розробки, і потребує детального аналізу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Довести необхідність вдосконалення інституційного механізму стимулювання розвитку сільських територій шляхом заснування Центрів розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ

На сьогоднішній день обласні державні адміністрації не мають можливості вирішення всіх важливих питань розвитку. Зарубіжний досвід свідчить, що для цього доцільно створення нових інституційних структур, орієнтованих на сталий розвиток і стратегічне планування адміністративно-територіальних утворень різних рівнів [1, с. 63].

Такими структурами можуть стати Центри розвитку. Центр розвитку має бути орієнтований, з одного боку, на виконання стратегічних цілей адміністрації, з іншого — на підтримку підприємців, представників бізнесу, активних верств населення. Позитивним фактором для розвитку економіки є те, що Центр Розвитку сприяє виявленню та легалізації функціонуючих у регіоні суб'єктів господарської діяльності.

Центри грають не останню роль із точки зору формування іміджу і роблять його привабливим для потенційних інвесторів. Факт участі місцевої влади в таких структурах сприймається як свідчення активного сприяння влади бізнесу, доброзичливого ставлення та практичної підтримки підприємців.

Цілі і завдання діяльності Центру розвитку регіону. Генеральна мета створення Центру розвитку — сприяння формуванню умов для сталого розвитку економіки за до-

Таблиця 1. Завдання та заходи сприяння розвитку економіки в регіоні

Завдання	Заходи
1. Підвищення рівня економічної інтеграції регіону з ринком ЄС	Організація семінарів, конференцій, робочих груп на рівні територіальної громади та у межах регіонального управління (включно з інтеграцією з ринком ЄС).
2. Впровадження інформаційних технологій у бізнесі та адміністрації	Створення інформаційно-комунікаційної інфраструктури регіону (включно з інформаційними технологіями); створення спеціалізованих інформаційних центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації; впровадження інформаційних технологій у бізнесі та адміністрації; створення спеціалізованих інформаційних центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації; впровадження інформаційних технологій у бізнесі та адміністрації; створення спеціалізованих інформаційних центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації.
3. Впровадження нових технологій та інновацій у бізнесі та адміністрації	Створення спеціалізованих центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації; впровадження нових технологій та інновацій у бізнесі та адміністрації; створення спеціалізованих центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації; впровадження нових технологій та інновацій у бізнесі та адміністрації; створення спеціалізованих центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації.
4. Створення умов для розвитку підприємств малого та середнього бізнесу	Створення спеціалізованих центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації; впровадження нових технологій та інновацій у бізнесі та адміністрації; створення спеціалізованих центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації; впровадження нових технологій та інновацій у бізнесі та адміністрації; створення спеціалізованих центрів розвитку, зокрема на рівні територіальної громади та адміністрації.
5. Підвищення рівня економічної інтеграції регіону з ринком ЄС	Організація семінарів, конференцій, робочих груп на рівні територіальної громади та у межах регіонального управління (включно з інтеграцією з ринком ЄС).
6. Підвищення рівня економічної інтеграції регіону з ринком ЄС	Організація семінарів, конференцій, робочих груп на рівні територіальної громади та у межах регіонального управління (включно з інтеграцією з ринком ЄС).
7. Підвищення рівня економічної інтеграції регіону з ринком ЄС	Організація семінарів, конференцій, робочих груп на рівні територіальної громади та у межах регіонального управління (включно з інтеграцією з ринком ЄС).
8. Підвищення рівня економічної інтеграції регіону з ринком ЄС	Організація семінарів, конференцій, робочих груп на рівні територіальної громади та у межах регіонального управління (включно з інтеграцією з ринком ЄС).
9. Підвищення рівня економічної інтеграції регіону з ринком ЄС	Організація семінарів, конференцій, робочих груп на рівні територіальної громади та у межах регіонального управління (включно з інтеграцією з ринком ЄС).
10. Підвищення рівня економічної інтеграції регіону з ринком ЄС	Організація семінарів, конференцій, робочих груп на рівні територіальної громади та у межах регіонального управління (включно з інтеграцією з ринком ЄС).

помогою забезпечення комунікації між різними учасниками процесу.

До стратегічних цілей роботи Центру розвитку відносять: створення рамкових умов для економічного, соціального та екологічного розвитку території; сприяння розвитку малого та середнього бізнесу, розробка та реалізація стратегічного плану розвитку; підтримка ініціатив підприємців і населення і їх участі в соціально-економічному розвитку території; надання інформаційно-консультаційної допомоги адміністрації і населенню [3, с. 205].

Створення Центру регіонального розвитку дозволяє: забезпечити місце зустрічі і розробити механізми співпраці всіх учасників процесу розвитку: представників адміністрації,

малого та середнього бізнесу, активних верств населення та інших зацікавлених осіб; прискорити процеси розвитку території; створити базу даних і забезпечити ефективне управління інформаційними потоками; забезпечити обмін інформацією між адміністрацією, представниками бізнесу та іншими зацікавленими структурами. Сприяння розвитку економіки в регіоні спрямовано на різні цільові групи з різними цілями і інтересами. У зв'язку з цим Центри розвитку спільно з обласними державними адміністраціями повинні вирішувати цілий ряд завдань, рішення яких забезпечується виконанням певних заходів (табл. 1).

Цільові групи Центрів розвитку. Головних учасників процесу розвитку території можна об'єднати в такі чотири

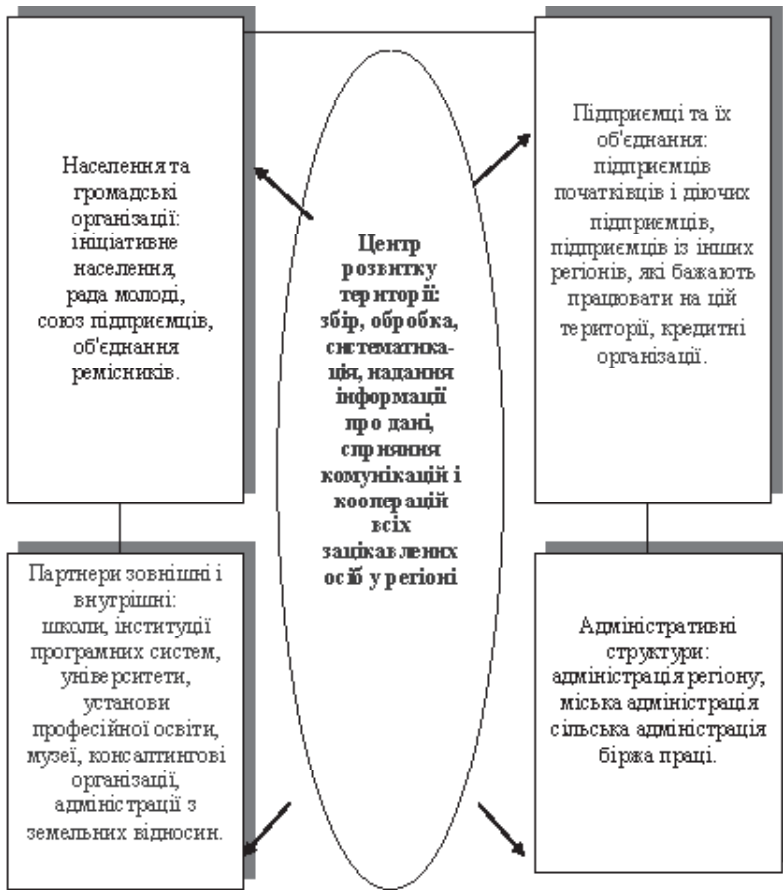

Рис. 1. Цільовий розподіл учасників процесу розвитку території

цільові групи (рис. 1).

Центри розвитку можуть мати різну організаційно-правову форму залежно від комплексу умов у кожному конкретному регіоні. Розрізняються громадські, приватні та змішані форми організації Центрів розвитку. Назва та організаційно-правова форма можуть відрізнятися; важливий принцип роботи подібних територіальних служб — створення умов для сталого соціо-еколого-економічного розвитку регіону.

Моніторинг та оцінка діяльності роботи Центрів розвитку. Дана діяльність необхідна, щоб дізнатися, чи досягнуто мету і виправдовуються послуги та витрати, які необхідні на їх надання.

Інструмент оцінки:

— порівняння планових показників із фактичними, особливо при необхідності точної кількісної оцінки;

— розрахунок показників оцінки соціально-економічного становища. Вони дозволяють зробити порівняльний аналіз і вказують на зміни. Приклади показників: робочі місця у співвідношенні з кількістю жителів; доходи у розрахунку на душу населення; податок на вид діяльності у розрахунку на робоче місце; купівельна спроможність; надходження прибуткового податку;

— опитування підприємств, які проводяться у формі анкет або телефонних бесід підприємцями, що сприяють отриманню інформації про їх очікування в сфері сприяння розвитку економіки.

Успішне сприяння економічному розвитку ґрунтується на принципах, перелічених нижче [5, с. 203].

— Спеціалізація. Пріоритетом є розвиток сильних сторін регіону (території). Подолання наявних слабких сторін здійс-

нюється тільки в тому випадку, якщо є додаткові ресурси.

— Дієвий зовнішній і внутрішній маркетинг. Реалізація конкретних проектів і заходів, важливий фактор успіху — визнання цільовими групами Центру розвитку як компетентного, професійного і гідного довіри партнера.

— Інтеграція. Створення інтегрованих структур у різних галузях і об'єднання всіх учасників процесу розвитку в єдину інформаційну мережу, що сприяє синергетичному ефекту за допомогою обміну досвідом, більш ефективної діяльності та кращому використанню обмежених ресурсів території.

— Проектний менеджмент. Послуги у сфері сприяння розвитку економіки повинні бути своєчасно і якісно розраховані. У рамках окремих проектів спільна робота між суб'єктам господарської діяльності може краще здійснюватися за допомогою Центрів розвитку.

— Вимірність. Успіхи повинні бути вимірні, для чого необхідно визначення цілей. Вимірювані величини повинні збиратися третіми особами, легко і наочно представлятися. Приклади індикаторів: оборот роздрібною торгівлі, купівельна спроможність, зайнятість населення, надані виробничі площі, обсяг залучених інвестицій, галузева структура тощо.

— Партиципація. Центр розвитку в більшості випадків може ініціювати і посилити активність інших учасників. Велике значення має партиципація, тобто активне залучення громадськості до процесу прийняття рішень з питань розвитку своєї території. У даному процесі беруть участь співробітники адміністрації, підприємці та їх об'єднання, населення та представники громадських організацій.

ВИСНОВКИ

Таким чином, Центри розвитку здатні прискорювати процес соціо-еколого-економічних перетворень, тобто виступати в якості каталізатора процесу територіального розвитку. Їх затребуваність обумовлена суперечностями між необхідністю в розвитку території і їх функціональними можливостями, недооцінкою ролі соціальних технологій регіонального розвитку та їх експертних оцінок органами влади та управління, відсутністю системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців на основі сучасних технологій.

Література:

1. Губені Ю.Е. Розвиток сільських територій: деякі аспекти європейської теорії і практики / Ю.Е. Губені // Економіка України. — 2007. — № 4. — С. 62—70.
2. Малік М.Й. До питання сталого розвитку сільських територій / М.Й. Малік // Економіка АПК. — 2008. — № 5. — С. 51—55.
3. Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління: [монографія] / О.І. Павлов. — Одеса: Астропринт, 2006. — 360 с.
4. Прокопа І.В. Сільські території України: дослідження і регулювання розвитку / І.В. Прокопа // Економіка України. — 2007. — № 6. — С. 50—59.
5. Реформування соціальної сфери села: організаційно-методичні засади; [за ред. П.Т. Саблука]. — К.: ІАЕ УААН, 2000. — 475 с.

Стаття надійшла до редакції 27.12.2012 р.